МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОЛЮШКО АЛЛА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 342.92

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ВПЛИВУ РІШЕНЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ужгород – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Приватній установі
«Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник –
доктор юридичних наук, професор,
відмінник освіти України
Боровик Андрій Володимирович,
Приватна установа «Науково-дослідний
інститут публічного права»,
віцепрезидент із наукової роботи.

Офіційні опоненти:
доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Шаповал Роман Володимирович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності;

доктор юридичних наук, професор
Джафарова Олена В'ячеславівна,
Науково-навчальний інститут № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративної діяльності.

Захист відбудеться «11» грудня 2026 року о «13^{00}» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Ужгородського університету за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Ужгородського університету за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «11» листопада 2026 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради **Т.П. Попович**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні зумовлена необхідністю практичного забезпечення конституційного принципу рівності прав і свобод жінок та чоловіків, а також виконання міжнародних і європейських зобов'язань держави у сфері запобігання дискримінації та утвердження гендерної рівності. Рішення органів державної влади, навіть якщо вони формально мають нейтральний характер, можуть по-різному впливати на жінок і чоловіків унаслідок відмінностей у їхньому соціальному становищі, рівні доходів, доступі до ресурсів, зайнятості, розподілі сімейних обов'язків та участі у суспільно-політичному житті. Тому оцінювання гендерного впливу має розглядатися як важливий засіб своєчасного виявлення потенційно дискримінаційних наслідків управлінських рішень і забезпечення їх відповідності принципам рівності, справедливості та належного врядування.

Особливого значення ця проблематика набуває в умовах воєнного стану та пов'язаних із ним масштабних соціальних, економічних і демографічних змін. Вимушене переміщення населення, зростання навантаження на систему соціального захисту, трансформація ринку праці, збільшення кількості осіб, які потребують реабілітації та догляду, а також нерівномірний розподіл неоплачуваної домашньої праці посилюють наявні гендерні диспропорції та породжують нові ризики нерівності. За таких обставин органи державної влади повинні не лише реагувати на вже виявлені прояви дискримінації, а й прогнозувати можливий вплив своїх рішень на різні групи жінок і чоловіків. Упровадження системного оцінювання гендерного впливу сприятиме підвищенню обґрунтованості державної політики, адресності відповідних заходів та ефективності використання бюджетних ресурсів.

Водночас чинний механізм оцінювання гендерного впливу в Україні залишається не досить цілісним і послідовним. Окремі його елементи передбачені законодавством про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання дискримінації, правотворчу діяльність, стратегічне планування та гендерно орієнтоване бюджетування, однак вони не завжди утворюють узгоджену адміністративну процедуру. Не досить визначеними залишаються суб'єкти, стадії, методи, критерії та юридичні наслідки такого оцінювання, порядок використання гендерно дезагрегованих даних, залучення громадськості й незалежних експертів, а також механізми контролю за врахуванням отриманих результатів. Це зумовлює ризик формального проведення оцінювання або його повного ігнорування під час підготовки та прийняття управлінських рішень.

Отже, наукове дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади є необхідним для формування цілісної концепції відповідного механізму, уточнення його місця у системі публічного адміністрування та визначення напрямів удосконалення

національного законодавства і правозастосовної практики. Теоретичне обґрунтування принципів, суб'єктного складу, процедур, інструментів і гарантій такого оцінювання дасть змогу перетворити його з вузькоспеціалізованого напряму експертної діяльності на універсальний превентивний елемент підготовки, прийняття, реалізації та перегляду державно-управлінських рішень. Це сприятиме утвердженню людиноцентричної моделі публічного управління, підвищенню якості державної політики та наближенню України до європейських стандартів гендерної рівності й належного врядування.

Питання адміністративно-правового забезпечення формування та реалізації гендерної політики, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, гендерного мейнстримінгу та розвитку відповідних механізмів державного управління досліджували В. Авер'янов, О. Андрійко, Н. Баласинович, Д. Бєлов, Ю. Бисага, Ю. Битяк, Ю. Біла-Тюріна, М. Білинська, С. Білосорочка, А. Боровик, Г. Гаряєва, Л. Гонюкова, Г. Горбова, А. Грибовська, І. Грицай, Н. Грицяк, Т. Гуржій, О. Джафарова, Г. Жуковська, Н. Камінська, Т. Коломоєць, В. Колпаков, О. Кравченко, Н. Кушнир, Ю. Легеза, К. Левченко, О. Львова, Т. Марценюк, Н. Оніщенко, О. Остапенко, Л. Павленко, Я. Паладієва, Н. Педченко, Л. Перевалова, О. Перунова, О. Саєнко, Н. Свиридюк, О. Суслова, О. Уварова, Н. Цюприк, С. Чернявський, Р. Шаповал та інші науковці.

Так, однією з перших організаційно-правові аспекти управління процесами формування гендерної політики в Україні дослідила К. Левченко, яка нині є Урядовою уповноваженою з питань гендерної політики.

Із останніх робіт слід відзначити дисертацію О. Кравченка на тему «Адміністративно-правові основи гендерної політики в Україні», а також колективну монографію О. Кравченка та А. Боровика на вказану тему.

Також на окрему увагу в контексті теми цього дослідження заслуговує монографія Н. Грицяк «Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики» та дисертація І. Грицай на тему «Принцип гендерної рівності та механізм його забезпечення: теоретико-правовий аспект».

Проте адміністративно-правові засади оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні ще не були предметом окремого дослідження, що зумовлює необхідність підготовки цієї роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 рр.; Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»; Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 р., затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544; Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2022 р. № 752-р, та затвердженого вказаним розпорядженням

операційного плану з її реалізації на 2022–2024 рр.; Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р, та затвердженого вказаним розпорядженням операційного плану заходів на 2022–2024 рр. з її реалізації.

Мета дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного та всебічного аналізу теоретичних напрацювань, положень чинного національного законодавства, адміністративної та судової практики його реалізації, а також відповідного зарубіжного досвіду визначити сутність, зміст, особливості та актуальні питання адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі необхідно виконати такі *задачі*:

– узагальнити історію становлення адміністративно-правового регулювання гендерної політики;

– систематизувати історіографію та методологію дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади;

– здійснити аналіз сучасного стану адміністративно-правового регулювання (законодавства, судової та адміністративної практики) оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні;

– охарактеризувати інституційний механізм та правові засоби оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні;

– виокремити та проаналізувати актуальні питання адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади;

– охарактеризувати зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади;

– визначити перспективні напрями вдосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні з урахуванням відповідного позитивного зарубіжного досвіду.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, пов’язані з адміністративно-правовим регулюванням формування та реалізації гендерної політики в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні.

Методи дослідження. Методологія дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні включає традиційні методи наукового пошуку (філософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні), а також загальновідомі наукові підходи до дослідження державних і правових явищ та процесів.

Так, для узагальнення історії становлення та розвитку адміністративно-правового регулювання гендерної політики з метою урахування відповідного позитивного історичного досвіду застосовуються закони та прийоми діалектики, структурно-функціональний метод, а також історико-правовий, телеологічний та цивілізаційний наукові підходи (підрозділ 1.1).

З метою систематизації історіографії та визначення методології дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні використовуються закони діалектики (єдності та боротьби протилежностей, переходу кількісних змін у якісні), прийоми логіки, системний метод, а також історико-правовий та інструментальний наукові підходи (підрозділ 1.2).

Для здійснення аналізу сучасного стану адміністративно-правового регулювання (чинного законодавства, судової та адміністративної практики) оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні застосовуються прийоми логіки (аналіз, синтез, дедукція та індукція), структурно-функціональний та системний методи, формально-юридичний (догматичний) метод, а також інструментальний науковий підхід (підрозділ 2.1).

Для характеристики інституційного механізму та правових засобів оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні використовуються системний та структурно-функціональний методи, прийоми логіки, формально-юридичний метод, а також телеологічний, антропологічний та інструментальний наукові підходи (підрозділ 2.2).

З метою визначення та аналізу актуальних питань адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади використовуються прийоми логіки, системний метод, прийоми соціологічного методу, а також телеологічний, інструментальний та синергетичний наукові підходи (підрозділ 2.3).

Для характеристики зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади використовуються системний та структурно-функціональний методи, методологія порівняльного правознавства, а також інструментальний та цивілізаційний наукові підходи (підрозділ 3.1).

З метою визначення перспективних напрямів удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні з урахуванням відповідного позитивного зарубіжного досвіду застосовуються прийоми логіки, формально-юридичний метод, метод юридичного моделювання, а також антропологічний, телеологічний, синергетичний та інструментальний наукові підходи (підрозділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять міжнародні нормативно-правові акти, Конституція та закони України, рішення Конституційного Суду України, рішення Європейського суду з прав людини, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, укази Президента України, накази міністерств та інші відомчі нормативно-правові акти, акти органів місцевого самоврядування.

Емпіричну базу дослідження становлять судова та адміністративна практика, статистичні дані, акумульовані ООН та іншими міжнародними організаціями, Державною службою статистики України, а також результати репрезентативних та верифікованих соціологічних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні. За результатами проведеної наукової роботи сформульовано низку положень, рекомендацій та висновків теоретичного і практичного спрямування, запропонованих особисто здобувачем, зокрема:

вперше:

– сформульовано авторське визначення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні, під якими пропонується розуміти цілісну систему правових норм, принципів, адміністративних процедур, інституційних повноважень, юридичних засобів і гарантій, за допомогою яких забезпечуються виявлення, прогнозування, аналіз та врахування прямого й опосередкованого впливу проєктів і чинних нормативно-правових актів, державних програм, стратегій та інших управлінських рішень на права, можливості, потреби й інтереси різних груп жінок і чоловіків;

– запропоновано затвердити на законодавчому рівні обов'язковість утворення у структурі органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідальних підрозділів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків або запровадження посади радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також передбачити їх обов'язкову участь в оцінюванні гендерного впливу під час розроблення проєктів підзаконних нормативно-правових актів та інших управлінських рішень, реалізація яких може істотно впливати на права, свободи та законні інтереси значної кількості осіб;

– запропоновано доповнити Закон України «Про адміністративну процедуру» положеннями, які передбачатимуть проведення оцінювання можливих дискримінаційних наслідків під час підготовки адміністративних актів у випадках, коли відповідні рішення можуть істотно впливати на реалізацію прав, свобод та законних інтересів значної кількості осіб, що дозволить перетворити оцінювання гендерного впливу із вузькоспеціалізованого напряму експертної діяльності на універсальний елемент сучасної адміністративної процедури;

– запропоновано створення єдиної державної інформаційно-аналітичної системи оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади, яка забезпечуватиме автоматизоване використання офіційних статистичних даних, інтеграцію з державними реєстрами, інформаційними ресурсами центральних органів виконавчої влади та системами електронного урядування. Така система з використанням технології штучного інтелекту буде здійснювати попередній аналіз проєктів нормативно-правових актів, автоматично виявляти потенційні ризики непрямої дискримінації, формувати аналітичні звіти та рекомендації для розробників проєктів рішень;

удосконалено:

– модель адміністративно-правового забезпечення оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади, яка повинна включати три рівні: перший рівень становить нормативно-правове регулювання, що визначає принципи, суб'єктів, об'єкти та процедури оцінювання гендерного впливу; другий рівень включає організаційно-інституційний механізм, який охоплює діяльність уповноважених органів державної влади, експертних установ, наукових організацій та інститутів громадянського суспільства; третій рівень формують цифрові інформаційно-аналітичні системи, що забезпечують збір статистичних даних, прогнозування соціальних наслідків, моделювання альтернативних варіантів управлінських рішень та постійний моніторинг ефективності реалізації державної політики;

– наукові підходи до розуміння ключових напрямів удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади, яке повинно здійснюватися шляхом переходу від вузького нормативно-процедурного підходу до комплексної моделі прогнозування соціальних наслідків управлінських рішень. Такий підхід дозволяє розглядати оцінювання гендерного впливу не як ізольовану адміністративну процедуру, а як складник єдиного механізму забезпечення якості державного управління, ефективного захисту прав людини та реалізації принципів верховенства права;

– наукові підходи до розвитку адміністративно-правового механізму оцінювання гендерного впливу, який має базуватися на його поєднанні з ризик-орієнтованими методами аналізу, післяконтрольним (ex post) оцінюванням ефективності прийнятих рішень, цифровими технологіями та принципами людиноцентричного публічного адміністрування. Такий підхід дозволить істотно розширити функціональне призначення відповідного інституту та забезпечити його адаптацію до сучасних викликів цифрової держави;

– модель використання багатофакторної системи критеріїв оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні, яка повинна враховувати рівень доступності адміністративних послуг, особливості зайнятості населення, рівень цифрової грамотності, територіальні відмінності, сімейний стан, наявність дітей, інвалідності та інших соціально значущих факторів, здатних впливати на фактичну реалізацію принципу рівності;

дістали подальшого розвитку:

– наукові підходи до визначення адміністративно-правового механізму оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади як системи взаємопов'язаних адміністративно-правових норм, принципів, процедур, цифрових інструментів, організаційних заходів та інформаційно-аналітичних методів, спрямованих на прогнозування, виявлення, оцінку та мінімізацію можливих негативних наслідків управлінських рішень для забезпечення рівності прав, свобод і можливостей людини незалежно від статі;

– узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади, а також визначення доцільності використання відповідного позитивного досвіду для вдосконалення національного законодавства та правозастосовної практики шляхом упровадження таких підходів: інтеграції гендерної перспективи в усталений процес підготовки та реалізації державних рішень, закріплення механізму персональної відповідальності розробника проєкту нормативного акта, раннього залучення уповноважених осіб із питань гендерної рівності, використання достовірних даних офіційної статистики та верифікованих результатів репрезентативних соціологічних досліджень, а також подальшого моніторингу фактичних наслідків прийнятого рішення;

– узагальнення судової та адміністративної практики, зокрема, правових позицій Верховного Суду щодо забезпечення дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямах:

– *законотворчій діяльності* – під час підготовки законопроєктів про внесення змін до чинних законів України, а також під час підготовки змін та доповнень до відомчих нормативно-правових актів, якими регламентовано оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні;

– *правозастосовній діяльності* – в діяльності органів публічної адміністрації, що здійснюють оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні;

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Конституційне право», «Адміністративне право» та «Адміністративний процес», а також для підготовки навчальних та навчально-методичних посібників, підручників, курсів лекцій і проведення подальших наукових досліджень відповідного спрямування.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 2 міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: «Functioning of Legal Science in the Modern Context» (м. Рига, Латвійська Республіка, 18–19 вересня 2025 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення в 5 наукових статтях, з них 4 статті опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 227 сторінок, у тому числі основного тексту – 173 сторінки. Список використаних джерел налічує 222 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, окреслено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; визначено мету й основні завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, названо основні методологічні підходи до дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію і публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні» складається з двох підрозділів.

У ***підрозділі 1.1 «Історія становлення адміністративно-правового регулювання гендерної політики»*** досліджено розвиток правових та організаційних форм забезпечення рівності жінок і чоловіків у взаємозв'язку зі зміною завдань державної політики. Розглянуто особливості соціально-трудових гарантій радянського періоду, їх захисне спрямування та обмеженість щодо забезпечення рівної участі жінок у суспільному житті й ухваленні владних рішень. Простежено, як після проголошення незалежності України конституційні положення про рівність набували конкретизації в державних програмах, спеціальному законодавстві та компетенції органів публічної влади.

Охарактеризовано значення програмно-цільового регулювання для визначення управлінських завдань у сферах зайнятості, освіти, соціального захисту, протидії насильству та суспільно-політичної участі. Проаналізовано зміни, пов'язані з прийняттям спеціального законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, розвитком антидискримінаційних гарантій і запровадженням гендерно-правової експертизи. Увагу приділено поступовому формуванню координаційних, експертних та внутрішньоорганізаційних елементів гендерної політики, завдяки яким загальні законодавчі вимоги почали включатися до повсякденної діяльності органів державної влади.

Розкрито вплив міжнародних стандартів та євроінтеграційних процесів на зміну змісту державних зобов'язань у сфері рівності. Показано, що розвиток нормативного регулювання супроводжувався розширенням уваги до умов реалізації прав, розподілу ресурсів і фактичних наслідків управлінських рішень. У цьому контексті розглянуто передумови виникнення оцінювання гендерного впливу, його зв'язок із гендерним інтегруванням, бюджетуванням і моніторингом державної політики. Окремо висвітлено значення безпекових викликів і потреб відновлення України для подальшого розвитку відповідних адміністративно-правових інструментів.

У ***підрозділі 1.2 «Історіографія та методологія дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади»*** підкреслено, що теоретичне осмислення предмета дослідження потребує поєднання наукових положень про рівність і недискримінацію з адміністративно-правовим аналізом діяльності органів державної влади. Опрацьовано наукові підходи до розуміння гендерної політики, юридичних гарантій її реалізації та способів урахування потреб різних груп населення у публічному адмініструванні. Зіставлено дослідження, зосереджені на нормативному закріпленні рівності, з працями, у яких увагу приділено інституційній спроможності, практичним інструментам гендерного аналізу та соціальним наслідкам державної політики.

Розкрито логіку побудови методології дослідження відповідно до його основних завдань: з'ясування історичних передумов, уточнення понятійного апарату, аналізу нормативного матеріалу, вивчення практики та обґрунтування напрямів удосконалення. Охарактеризовано застосування методів аналізу і синтезу, системного та структурно-функціонального пізнання для дослідження взаємодії норм, суб'єктів і процедур. Обґрунтовано використання формально-юридичного та порівняльно-правового методів для зіставлення правових конструкцій, а юридичного прогнозування і моделювання – для оцінки можливих наслідків запропонованих змін та умов їх практичного впровадження.

Висвітлено роль наукових підходів у визначенні ракурсу дослідження оцінювання гендерного впливу. Історичний розвиток відповідного механізму розглянуто у зв'язку з правозахисними цінностями та особливостями національного адміністративного середовища; зміст процедур – через потреби людини й цілі правового регулювання; юридичні засоби – з погляду їх придатності до виявлення та зменшення нерівності. Окрему увагу приділено взаємодії правових, організаційних та соціальних чинників, яка пояснює можливі розбіжності між прогнозованими й фактичними результатами державних рішень і потребу в їх подальшому перегляді.

Розділ 2 «Правові засади та механізм оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні» складається з трьох підрозділів.

У ***підрозділі 2.1 «Сучасний стан адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні: аналіз законодавства, судової та адміністративної практики»*** проаналізовано способи конкретизації принципів рівності й недискримінації у вимогах до підготовки та прийняття державних рішень. Розглянуто взаємодію конституційних положень, спеціального законодавства та підзаконного регулювання гендерно-правової експертизи і застосування гендерного підходу. Увагу зосереджено на тому, якою мірою відповідні приписи визначають обов'язки розробника рішення, зміст аналітичної роботи та порядок використання її результатів.

Досліджено співвідношення юридичної перевірки тексту проєкту акта з аналізом можливих наслідків його застосування. Показано, що формально однакові умови можуть мати неоднакове значення для осіб із різним рівнем доступу до ресурсів, послуг і суспільних можливостей. У зв'язку із цим розглянуто необхідність встановлення вихідного становища адресатів рішення, перевірки припущень розробника та порівняння можливих варіантів регулювання. Охарактеризовано значення доказової основи й належного мотивування для оцінки того, чи було враховано потенційні гендерні наслідки під час вибору остаточного рішення.

Проаналізовано правові позиції Верховного Суду, що стосуються обґрунтованості відмінностей у ставленні, оцінки індивідуальних обставин, подолання стереотипних припущень і визначеності умов реалізації прав. Розкрито їх аналітичне значення для перевірки аргументації органів державної влади та виявлення обставин, які можуть залишатися поза увагою під час підготовки рішень. При цьому враховано предмет і межі відповідних судових спорів, що дозволило визначити можливості використання судових висновків у превентивному оцінюванні без ототожнення його із судовим захистом уже порушеного права.

У ***підрозділі 2.2 «Інституційний механізм та правові засоби оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні»*** розглянуто організацію взаємодії суб'єктів, залучених до врахування гендерних аспектів державних рішень. Проаналізовано співвідношення повноважень із формування загальних напрямів політики, міжвідомчої координації, безпосереднього розроблення проєктів та їх експертного опрацювання. Особливу увагу приділено місцю уповноважених осіб, відповідальних підрозділів і радників у внутрішній організації роботи органу влади, а також їх можливостям своєчасно отримувати інформацію та впливати на підготовку рішення.

Охарактеризовано застосування правових і організаційних засобів на різних стадіях управлінської діяльності. Розглянуто, як статистична інформація та консультації допомагають визначити проблему й потреби адресатів, експертні процедури – перевірити запропонований спосіб регулювання, а бюджетні інструменти – співвіднести поставлені цілі з ресурсним забезпеченням. Висвітлено значення моніторингу й аудиту для з'ясування того, чи відповідають результати реалізації рішення попереднім очікуванням. Через

функціональні зв’язки між цими засобами розкрито зміст забезпечення оцінювання протягом управлінського циклу.

Досліджено умови практичної взаємодії розробника рішення, профільних фахівців, експертних і консультативних суб’єктів. Розглянуто ризики пізнього залучення спеціалістів, коли основні параметри проєкту вже визначено й можливості його зміни обмежені. Показано значення документування зауважень, обміну даними та обґрунтування способу врахування рекомендацій для забезпечення послідовності оцінювання. Окремо проаналізовано співвідношення допоміжної експертної діяльності з відповідальністю органу, який розробляє та приймає управлінське рішення.

У ***підрозділі 2.3 «Актуальні питання адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади»*** досліджено причини, через які нормативне визнання необхідності гендерного аналізу не завжди забезпечує його належне проведення. Розглянуто взаємозалежність нечіткості процедурних вимог, невизначеності відповідальних суб’єктів та обмеженості інформаційного забезпечення. Простежено, як відсутність конкретних вимог до змісту й обґрунтування висновку може сприяти механічному підтвердженню гендерної нейтральності проєкту без дослідження умов його майбутнього застосування.

Окрему увагу приділено складності визначення цільових груп і врахування відмінностей усередині них. Проаналізовано ситуації, за яких загальне порівняння становища жінок і чоловіків не дозволяє виявити бар’єри, пов’язані із сімейними обов’язками, інвалідністю, територіальною доступністю послуг або вимушеним переміщенням. Розглянуто вплив воєнних обставин на потреби населення та можливості отримання достовірної інформації. У сфері цифрового адміністрування висвітлено проблему прихованих обмежень, що можуть виникати через особливості доступу до електронних сервісів, використаних даних та алгоритмів їх обробки.

Проаналізовано труднощі перевірки того, як результати оцінювання вплинули на остаточне рішення та практику його виконання. Розглянуто значення участі заінтересованих осіб для виявлення обставин, які не відображені в офіційній статистиці або не були враховані розробником. Показано необхідність зіставлення прогнозованого впливу з фактичним досвідом адресатів рішення, що дає змогу виявити помилки вихідних припущень і визначити потребу в коригуванні регулювання. У цьому зв’язку висвітлено взаємодію моніторингу, підзвітності та механізмів оскарження як засобів отримання і використання зворотної інформації.

Розділ 3 «Напрями удосконалення національного законодавства та юридичної практики у сфері адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади» складається з двох підрозділів.

У ***підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади»*** досліджено способи включення гендерного аналізу до усталених процедур діяльності органів влади Федеративної Республіки Німеччина та Французької Республіки. Порівняння здійснено з урахуванням правових підстав оцінювання, організації відповідної роботи, моменту залучення фахівців та вимог до обґрунтування результатів. Європейські стандарти рівності й належного врядування розглянуто як спільну основу, що набуває різного організаційного та процедурного втілення в національних адміністративних системах.

Під час аналізу німецького досвіду увагу зосереджено на розподілі обов'язків між розробником рішення та уповноваженими з питань рівності, а також на значенні їх взаємодії до остаточного визначення змісту проєкту. Дослідження французького досвіду спрямовано на з'ясування місця гендерного складника в дослідженнях впливу урядових законопроєктів, способів викладення результатів аналізу та забезпечення їх доступності. Зіставлено підходи до обґрунтування глибини оцінювання, використання даних і відображення очікуваних наслідків у матеріалах, що супроводжують підготовку рішення.

Розглянуто можливості адаптації досліджених інструментів до українського правового та організаційного середовища. Проаналізовано умови, від яких залежить їх практична дієвість: наявність підготовлених фахівців, доступність належних даних, узгодженість процедур та спроможність органів влади перевіряти наслідки власних рішень. Підкреслено значення функціонального підходу до використання зарубіжного досвіду, за якого оцінюється придатність конкретного інструменту для розв'язання встановленої національної проблеми. Такий аналіз покладено в основу визначення напрямів удосконалення української практики з урахуванням воєнних обмежень і завдань відновлення.

У ***підрозділі 3.2 «Перспективні напрями удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади»*** розкрито логіку формування комплексної моделі оцінювання, у якій правове закріплення відповідних обов'язків поєднується з організаційними можливостями їх виконання та належною інформаційною основою. Розглянуто взаємозв'язок між визначенням сфери застосування оцінювання, установленням компетенції відповідальних суб'єктів і врегулюванням порядку врахування отриманих результатів. У цьому контексті обґрунтовано напрями законодавчих змін, зокрема щодо включення оцінювання можливих дискримінаційних наслідків до адміністративної процедури та забезпечення участі профільних підрозділів або радників у підготовці суспільно значущих рішень.

Проаналізовано побудову процедури оцінювання з урахуванням характеру рішення та масштабу його очікуваного впливу. Розкрито призначення попереднього скринінгу для визначення необхідної глибини подальшого аналізу, а також умови застосування спрощеного й повного оцінювання.

Охарактеризовано зв’язок між багатофакторним дослідженням становища адресатів, порівнянням альтернатив і підготовкою мотивованого висновку. Показано, як наступна перевірка фактичних наслідків дозволяє уточнювати вихідні прогнози, вдосконалювати методику та своєчасно переглядати рішення, реалізація яких спричиняє непередбачені диспропорції.

Висвітлено інформаційно-аналітичне забезпечення запропонованої моделі, зокрема можливості створення єдиної державної системи для використання статистичних даних, взаємодії з реєстрами та підготовки аналітичних матеріалів. Розглянуто застосування технологій штучного інтелекту для попереднього виявлення ризиків і моделювання наслідків, а також межі використання автоматизованих результатів під час формування юридично значущих висновків. Обґрунтовано взаємозалежність цифровізації, професійної підготовки посадових осіб, прозорості оцінювання та персональної відповідальності. На цій основі сформульовано пропозиції щодо узгодженого розвитку законодавчого й підзаконного регулювання, організаційного забезпечення та практики оцінювання гендерного впливу.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження сформульовано наукові положення та отримано результати, які у сукупності розв’язують важливе наукове завдання щодо розроблення теоретичних положень та науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні. Найсуттєвішими з них є такі:

1. З’ясовано, що становлення адміністративно-правового регулювання гендерної політики в Україні характеризується поступовим переходом від формального проголошення рівноправності та спеціального соціально-правового захисту жінок до формування комплексної системи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Основними напрямами цієї трансформації стали конституційне закріплення принципу рівності, запровадження програмно-цільового регулювання, прийняття спеціального законодавства, інституціоналізація державної гендерної політики, розвиток гендерно-правової експертизи та інтегрування гендерного підходу в різні сфери публічного адміністрування. Визначальне значення для зазначених процесів мали міжнародні зобов’язання України, розвиток правозахисної концепції державної діяльності та євроінтеграційне спрямування національного правопорядку.

Обґрунтовано, що закономірністю розвитку відповідного регулювання є посилення його превентивної та результативної спрямованості: поряд із забороною дискримінації дедалі більшого значення набувають прогнозування наслідків управлінських рішень, урахування відмінностей у становищі різних груп населення, міжвідомча координація та моніторинг фактичних результатів державної політики. Водночас формування нормативних та інституційних

передумов оцінювання гендерного впливу ще не означає завершення становлення цілісного механізму його здійснення. Подальший розвиток цього механізму пов'язаний із послідовним включенням гендерного аналізу до підготовки, прийняття, реалізації та перегляду рішень органів державної влади, зокрема у сферах безпеки, оборони та відновлення України.

2. Систематизовано історіографію дослідження адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади за основними змістовими напрямами: загальнотеоретичні дослідження принципів права, прав людини, рівності та недискримінації; праці з питань публічного адміністрування й адміністративно-правового регулювання; дослідження формування та реалізації гендерної політики; наукові розробки щодо інституційних механізмів, юридичних гарантій і практичних інструментів забезпечення гендерної рівності; зарубіжні дослідження гендерного аналізу та соціальних наслідків державної політики. Встановлено, що наявні наукові напрацювання формують необхідне теоретичне підґрунтя дослідження, проте питання оцінювання гендерного впливу як цілісного адміністративно-правового механізму потребують подальшого комплексного опрацювання, особливо щодо співвідношення правових процедур, інституційних повноважень, інформаційного забезпечення та фактичних наслідків управлінських рішень.

Визначено, що методологія дослідження має поєднувати філософські, загальнонаукові та спеціально-юридичні методи із системою взаємодоповнювальних наукових підходів. Діалектичний метод забезпечує розкриття розвитку та внутрішніх суперечностей правового регулювання; логічні, системний і структурно-функціональний методи – встановлення змісту, структури та взаємозв'язків елементів досліджуваного механізму; формально-юридичний, порівняльно-правовий методи та юридичне моделювання – аналіз нормативних приписів і розроблення пропозицій щодо їх удосконалення. Історико-правовий, цивілізаційний, антропологічний, телеологічний, інструментальний та синергетичний підходи дозволяють узгодити вивчення історичних передумов, правових цінностей, потреб людини, цілей регулювання, дієвості юридичних засобів і динаміки їх взаємодії.

3. Встановлено, що нормативну основу оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні становить сукупність конституційних положень, міжнародних зобов'язань, спеціального законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків і протидію дискримінації, а також підзаконних актів, які регламентують гендерно-правову експертизу та інтеграцію гендерних підходів у нормотворення. Водночас досліджене регулювання характеризується фрагментарністю: окремі нормативні, організаційні та методичні інструменти не утворюють єдиної процедури, яка послідовно охоплювала б різні види суспільно значущих управлінських рішень. Переважна орієнтація на перевірку нормативного тексту обмежує можливості виявлення непрямої дискримінації, зумовленої особливостями практичної реалізації формально нейтральних приписів.

Обґрунтовано необхідність розмежування гендерно-правової експертизи та оцінювання гендерного впливу як взаємопов'язаних, але функціонально відмінних інструментів. Перша спрямована передусім на юридичну перевірку відповідності законодавства та проєктів нормативно-правових актів принципу рівних прав та можливостей, тоді як друге охоплює встановлення вихідного становища цільових груп, прогнозування прямих і опосередкованих наслідків, порівняння альтернатив та визначення способів запобігання негативному впливу. Удосконалення адміністративної практики потребує забезпечення доказовості висновків, документування результатів оцінювання та їх реального врахування під час прийняття рішень. При цьому адміністративне і судове оскарження доцільно розглядати як гарантії перевірки повноти встановлення істотних обставин, обґрунтованості рішення та дотримання принципів рівності й пропорційності.

Аналіз правових позицій Верховного Суду засвідчив значення судового контролю для визначення змістових орієнтирів оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади. У досліджених справах такими орієнтирами є обґрунтованість відмінностей у ставленні до осіб, оцінка індивідуальних обставин без надання наперед установлених переваг за статтю, а також правова визначеність умов реалізації соціальних прав. Водночас установлено необхідність розмежовувати судову перевірку конкретного порушення та попереднє прогнозування впливу рішення на різні групи населення: проаналізовані постанови не встановлюють універсальної процедури обов'язкового оцінювання гендерного впливу.

Обґрунтовано доцільність використання відповідних судових позицій під час удосконалення методики такого оцінювання, зокрема для визначення порівнюваних груп, перевірки об'єктивності та пропорційності відмінностей, виявлення стереотипних припущень і прогнозування наслідків нормативних змін. Запропоновано забезпечити систематизований облік судових висновків із зазначенням меж їх застосування, раннє залучення уповноважених фахівців до підготовки рішень та подальше зіставлення прогнозованих і фактичних результатів. Зазначені заходи спрямовані на посилення превентивного складника адміністративно-правового механізму забезпечення гендерної рівності.

4. Охарактеризовано інституційний механізм оцінювання гендерного впливу як упорядковану систему органів публічної влади, посадових осіб, відповідальних підрозділів, координаційних і консультативно-дорадчих утворень, взаємодія яких забезпечує врахування гендерних наслідків управлінських рішень. У його структурі виокремлено загальнополітичний, координаційний, галузевий, внутрішньоорганізаційний, експертно-контрольний та громадський рівні. Особливе значення мають діяльність Кабінету Міністрів України, Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, Міністерства юстиції України, уповноважених осіб – координаторів, відповідальних підрозділів і радників.

Ефективність їхньої взаємодії залежить від чіткого розмежування компетенції, своєчасного обміну інформацією та залучення фахівців до підготовки рішення на початкових стадіях.

Визначено, що адміністративно-правові засоби оцінювання гендерного впливу становлять систему взаємопов'язаних нормативно-правових, організаційно-інституційних, процедурних, інформаційно-аналітичних, кадрових та контрольних інструментів, спрямованих на виявлення, прогнозування і запобігання можливим дискримінаційним наслідкам управлінських рішень. До них належать гендерно-правова й антидискримінаційна експертизи, гендерний аналіз, громадські консультації, гендерно орієнтоване бюджетування, аудит, статистичне забезпечення, моніторинг та оцінювання результативності прийнятих рішень. Обґрунтовано, що їх дієвість забезпечується узгодженим застосуванням у межах повного управлінського циклу за збереження відповідальності органу-розробника за повноту вихідних даних, обґрунтованість прогнозу та врахування встановлених ризиків.

5. Виокремлено та систематизовано актуальні питання адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади у взаємопов'язані блоки: нормативно-концептуальний, пов'язаний із недостатньою визначеністю понятійного апарату та співвідношення оцінювання із суміжними інструментами; предметний, зумовлений обмеженим колом охоплених рішень; процедурний, який стосується стадій, строків, вимог до висновків та юридичних наслідків оцінювання; інституційний, що охоплює факультативність окремих організаційних елементів і розпорошення відповідальності; інформаційно-методологічний, пов'язаний із нестачею дезагрегованих даних, формалізацією аналізу та недостатнім урахуванням поєднання різних чинників нерівності; контрольний, який стосується моніторингу, наступного оцінювання, підзвітності та оскарження.

Встановлено, що наскрізною проблемою є недостатня пов'язаність результатів оцінювання зі змістом остаточного управлінського рішення та подальшим коригуванням практики його реалізації. Особливого значення набувають урахування наслідків війни й потреб відновлення України, доступності адміністративних послуг, сімейних обов'язків, територіальних відмінностей, інвалідності та цифрової грамотності населення. Цифровізація публічного адміністрування додатково зумовлює необхідність перевірки державних інформаційних систем і алгоритмів на ризики відтворення непрямої дискримінації. Розв'язання зазначених питань потребує поєднання нормативних гарантій із належним фінансуванням, професійною підготовкою посадових осіб, участю заінтересованих груп і регулярним аналізом фактичних наслідків державної політики.

6. Узагальнено зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу з урахуванням європейських стандартів рівності, недискримінації та належного врядування. Дослідження моделей Федеративної Республіки Німеччина та Французької Республіки дозволило встановити значення інтеграції гендерної перспективи в загальний процес підготовки державних рішень. Німецький досвід характеризується наскрізним урахуванням гендерної рівності у діяльності федеральних органів влади, відповідальністю розробника рішення та раннім залученням уповноважених із питань рівності. Французька модель демонструє значення включення гендерного аналізу до дослідження впливу урядових законопроєктів, документування й оприлюднення його результатів, а також співвіднесення глибини оцінювання з масштабом очікуваних наслідків.

Обґрунтовано доцільність використання в Україні таких елементів позитивного зарубіжного досвіду: проведення оцінювання на стадії формування концепції рішення; визначення відповідальності органу-розробника; залучення профільних підрозділів і радників до вибору альтернатив регулювання; застосування достовірної статистичної та соціологічної інформації; мотивування висновків про відсутність істотного гендерного впливу; публічності результатів і подальшого моніторингу. Імплементація цих підходів має враховувати особливості національної адміністративної системи, наявні кадрові й інформаційні ресурси та потреби держави в умовах війни і відновлення. Визначальним критерієм запозичення повинна бути здатність відповідного інструменту впливати на якість рішення та забезпечувати фактичну рівність прав і можливостей.

7. Визначено, що перспективним напрямом удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу є формування комплексної превентивної моделі, яка поєднує нормативно-правовий, організаційно-інституційний та цифровий інформаційно-аналітичний рівні. Для її запровадження запропоновано законодавчо визначити поняття, принципи, об’єкти, суб’єктів і правові наслідки оцінювання; закріпити обов’язковість утворення відповідальних підрозділів або запровадження посади радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у структурі органів державної влади та органів місцевого самоврядування, передбачивши їх обов’язкове залучення до підготовки суспільно значущих рішень. Запропоновано доповнити Закон України «Про адміністративну процедуру» положеннями щодо оцінювання можливих дискримінаційних наслідків під час підготовки адміністративних актів, здатних істотно впливати на реалізацію прав, свобод та законних інтересів значної кількості осіб. На підзаконному рівні доцільно врегулювати єдиний порядок оцінювання, який передбачатиме попередній скринінг, диференціацію глибини аналізу залежно від ризику, підготовку мотивованого висновку та періодичне післяконтрольне оцінювання.

Запропоновано окремою постановою Кабінету Міністрів України передбачити створення єдиної державної інформаційно-аналітичної системи оцінювання гендерного впливу, інтегрованої з офіційними статистичними ресурсами, державними реєстрами та системами електронного урядування. Використання в ній технологій штучного інтелекту має забезпечувати допоміжний аналіз даних, виявлення потенційних ризиків і моделювання наслідків за збереження відповідальності уповноважених посадових осіб за остаточні висновки. На рівні підзаконних нормативно-правових актів запропоновано закріпити багатофакторну систему критеріїв, яка враховуватиме доступність послуг, зайнятість, цифрову грамотність, територіальні відмінності, сімейний стан, наявність дітей та інвалідності. Нормативне впровадження цих інструментів необхідно поєднати з раннім залученням відповідальних фахівців, використанням перевірених даних, персональною відповідальністю розробників і суб'єктів прийняття рішень, прозорістю висновків та моніторингом фактичних результатів. Сукупність запропонованих змін створює передумови для розвитку комплексного оцінювання соціального впливу державних рішень зі збереженням самостійного предмета гендерного аналізу.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Полюшко А. Адміністративно-правові засади оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади у Французькій Республіці: позитивний досвід для України. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2025. № 8(76). P. 215–222. DOI: https://doi.org/10.51647/kelm.2025.8.36.

2. Полюшко А. Актуальні напрями удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні. *Юридичний вісник*. 2026. № 4. С. 433–444. DOI: https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2026.41.

3. Полюшко А.В. Адміністративно-правові засоби оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2026. № 82. С. 60–64. DOI: https://doi.org/10.32782/2307-1745.2026.82.13.

4. Полюшко А.В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади на прикладі Федеративної Республіки Німеччина. *Актуальні проблеми держави і права*. 2026. № 111. С. 321–331. DOI: https://doi.org/10.32782/apdp.v111.2026.34.

5. Полюшко А.В. Європейські стандарти оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади. *Juris Europensis Scientia*. 2026. № 4. С. 191–199. DOI: https://doi.org/10.32782/chern.v4.2026.30.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Полюшко А.В. Адміністративно-правовий механізм оцінювання гендерного впливу рішень суб'єктів публічного адміністрування в Україні. *Proceedings of the International scientific conference "Functioning of Legal Science in the Modern Context"*, Riga, the Republic of Latvia, September 18–19, 2025. Riga : Publishing House "Baltija Publishing", 2025. P. 180–183. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-615-7-46.

2. Полюшко А.В. Адміністративно-правові засади цифровізації механізму оцінювання гендерного впливу рішень суб'єктів публічного адміністрування в Україні. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 5 грудня 2025 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 306–313. DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-580-1-84.

АНОТАЦІЇ

Полюшко А.В. Адміністративно-правові засади оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Ужгородський університет, Ужгород, 2026.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявляється у визначенні сучасного стану та актуальних питань адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні, а також формулюванні науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення чинного національного законодавства у цій сфері суспільних відносин.

На підставі аналізу літературних джерел встановлено, що наявні наукові напрацювання формують необхідне теоретичне підґрунтя дослідження, проте питання оцінювання гендерного впливу як цілісного адміністративно-правового механізму потребують подальшого комплексного опрацювання, особливо щодо співвідношення правових процедур, інституційних повноважень, інформаційного забезпечення та фактичних наслідків управлінських рішень.

Констатовано, що сучасний стан адміністративно-правового регулювання оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні перебуває у стадії трансформації, має належне нормативне підґрунтя, проте потребує подальшого вдосконалення у частині підвищення ефективності правозастосування, інституційної узгодженості та формування комплексної превентивної моделі, яка поєднує нормативно-правовий, організаційно-інституційний та цифровий інформаційно-аналітичний рівні.

З метою удосконалення адміністративно-правових засад оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні запропоновано:

– затвердити на законодавчому рівні обов'язковість утворення у структурі органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідальних підрозділів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків або запровадження посади радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, а також передбачити їх обов'язкову участь в оцінюванні гендерного впливу під час розроблення проєктів підзаконних нормативно-правових актів та інших управлінських рішень, реалізація яких може істотно впливати на права, свободи та законні інтереси значної кількості осіб;

– доповнити Закон України «Про адміністративну процедуру» положеннями, які передбачатимуть проведення оцінювання можливих дискримінаційних наслідків під час підготовки адміністративних актів у випадках, коли відповідні рішення можуть істотно впливати на реалізацію прав, свобод та законних інтересів значної кількості осіб, що дозволить перетворити оцінювання гендерного впливу із вузькоспеціалізованого напряму експертної діяльності на універсальний елемент сучасної адміністративної процедури;

– окремою постановою Кабінету Міністрів України передбачити створення єдиної державної інформаційно-аналітичної системи оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади, яка забезпечуватиме автоматизоване використання офіційних статистичних даних, інтеграцію з державними реєстрами, інформаційними ресурсами центральних органів виконавчої влади та системами електронного урядування. Така система з використанням технології штучного інтелекту буде здійснювати попередній аналіз проєктів нормативно-правових актів, автоматично виявляти потенційні ризики непрямої дискримінації, формувати аналітичні звіти та рекомендації для розробників проєктів рішень;

– на рівні підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів закріпити модель використання багатофакторної системи критеріїв оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в Україні, яка повинна враховувати рівень доступності адміністративних послуг, особливості зайнятості населення, рівень цифрової грамотності, територіальні відмінності, сімейний стан, наявність дітей, інвалідності та інших соціально значущих факторів, здатних впливати на фактичну реалізацію принципу рівності;

– запозичити та імплементувати в національне законодавство позитивний зарубіжний досвід оцінювання гендерного впливу рішень органів державної влади в частині інтеграції гендерної перспективи в усталений процес підготовки та реалізації управлінських рішень, закріплення механізму персональної відповідальності розробника проєкту нормативного акта та уповноваженого суб'єкта прийняття управлінського рішення, раннього залучення уповноважених осіб із питань гендерної рівності, використання достовірних даних офіційної статистики та верифікованих результатів

репрезентативних соціологічних досліджень, а також подальшого моніторингу фактичних наслідків прийнятого рішення.

Ключові слова: гендерний вплив, європейські стандарти, механізм, належне урядування, оцінювання, правові засади, принцип рівності, публічне адміністрування, трансформація, управлінські рішення, цифровізація.

Poliushko A.V. Administrative and Legal Framework for Assessing the Gender Impact of Decisions of State Authorities in Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod University, Uzhhorod, 2026.

The dissertation presents a theoretical synthesis and a novel solution to a scholarly problem by identifying the current state of administrative and legal regulation of gender impact assessment of decisions made by public authorities in Ukraine and formulating scientifically substantiated proposals for improving existing national legislation in this area of social relations.

An analysis of the literature establishes that existing scholarship provides the necessary theoretical foundation for the study. However, gender impact assessment as an integrated administrative and legal mechanism requires further comprehensive examination, particularly with regard to the interrelationship between legal procedures, institutional powers, information support, and the actual effects of administrative decisions.

The study establishes that the current administrative and legal framework governing gender impact assessment of public authorities' decisions in Ukraine is undergoing transformation. Although it rests on an adequate legislative foundation, it requires further improvement to enhance the effectiveness of legal implementation, institutional coordination, and the development of a comprehensive preventive model combining regulatory, organisational and institutional, and digital information and analytical dimensions.

To improve the administrative and legal foundations of gender impact assessment of public authorities' decisions in Ukraine the following measures are proposed:

– to establish a statutory requirement for public authorities and local self-government bodies to create structural units responsible for ensuring equal rights and opportunities for women and men, or to introduce the position of adviser on equal rights and opportunities for women and men and on the prevention of and response to gender-based violence; and to require their participation in gender impact assessment when drafting subordinate legislation and other administrative decisions whose implementation may significantly affect the rights, freedoms, and legitimate interests of a substantial number of individuals;

– to supplement the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" with provisions requiring an assessment of potential discriminatory effects during the preparation of administrative acts where the decisions concerned may significantly

affect the exercise of the rights, freedoms, and legitimate interests of a substantial number of individuals, thereby transforming gender impact assessment from a narrowly specialised area of expert activity into a universal component of modern administrative procedure;

– to provide, through a separate resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, for the establishment of a unified state information and analytical system for assessing the gender impact of public authorities' decisions. This system would enable the automated use of official statistical data and integration with state registers, the information resources of central executive authorities, and e-government systems. Using artificial intelligence technology, it would conduct preliminary analyses of draft legislation, automatically identify potential risks of indirect discrimination, and generate analytical reports and recommendations for those responsible for drafting decisions;

– to establish, through subordinate legislation, including departmental regulations, a model for applying a multifactor system of criteria for assessing the gender impact of public authorities' decisions in Ukraine. This system should take into account the accessibility of administrative services, employment patterns, levels of digital literacy, territorial differences, marital status, the presence of children, disability, and other socially significant factors capable of influencing the effective implementation of the principle of equality;

– to draw on and incorporate into national legislation effective foreign practices in assessing the gender impact of public authorities' decisions, particularly by integrating a gender perspective into established processes for preparing and implementing administrative decisions; establishing a mechanism of individual accountability for those responsible for drafting legislation and those authorised to adopt administrative decisions; involving designated gender equality officers at an early stage; using reliable official statistical data and verified findings from representative sociological studies; and subsequently monitoring the actual effects of adopted decisions.

Key words: administrative decisions, assessment, digitalization, European standards, gender impact, good governance, legal foundations, mechanism, principle of equality, public administration, transformation.

Підписано до друку 10.11.2026. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1170.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.